

Indringend Ketentesten

IKT Fase 2 rapportage

Versie 1.0

26 september 2022

Samenvatting

Deze rapportage bevat de bevindingen vanuit het project Indringend Ketentesten over in de zomerperiode en daarna. In fase 2 (testweek 5 t/m 10; van 4 juli tot 16 september) is een niveau complexer en indringender getest dan in fase 1, waarbij ook een aantal interbestuurlijke testen is uitgevoerd. Er is getest met meer bevoegd gezagen dan in de eerste fase.

In het algemeen is ervaren dat de functionaliteit van DSO-LV, zoals die medio september beschikbaar was, werkt. Ten aanzien van de gebruiksvriendelijkheid en begrijpelijkheid van het Omgevingsloket en de Viewer regels op de kaart is verbetering nodig. Ook zijn nog regelmatig problemen ondervonden met de stabiliteit van de DSO-LV, al zijn die in veel gevallen van korte duur. Een bevinding met het tonen van grote geometrieën in plannen is inmiddels opgelost

Niet alle functionaliteiten zijn nog getest, omdat niet alle functionaliteiten van de landelijke voorziening DSO en van de decentrale software beschikbaar zijn, de aanwezige kennis en ervaring bij Bevoegd Gezagen niet altijd toereikend was en de beschikbare testtijd niet alle nodige tests mogelijk maakte.

De huidige status betekent dan ook dat we zien dat bevoegd gezagen in alle ketens nog bevindingen doen over de werking van hun software.

Alle bevindingen en wensen uit de IKT-testen worden via de testende BG gemeld bij de ontwikkelpartijen van DSO-LV en leveranciers. De status van de bevindingen wordt bijgehouden.

De TAM-IMRO Omgevingsplan en de overbruggingsfunctie zijn getest. Zij werken technisch als tijdelijke oplossing voor gebiedsontwikkeling. Wel zijn er bevindingen met betrekking tot de begrijpelijkheid van de informatie. Andere TAMs (op basis van IMRO) zijn in ontwikkeling. Voor de provincies is hierdoor nog niet duidelijk wat per IWT de route voor het publiceren van plannen wordt.

De deelnemers aan IKT hebben ervaren dat de software niet alles oplost. Het werkend krijgen van de Omgevingswet zit voor een belangrijk deel in de werkprocessen, kennis en ervaring bij bevoegd gezagen. En in de reeds aanwezige content in DSO-LV. En we constateren dat dit nog niet overal gereed is.

Het indringend testen van de keten wordt vervolgd, waarbij extra nadruk wordt gelegd op:

- Intensiever testen met rijkspartijen
- Interbestuurlijk testcasussen met toepasbare regels
- Downloadfunctie / plan-plan
- Ontbrekende planinstrumenten en TAMs
- Testen van functionaliteit die nu nog niet beschikbaar is
- Hertesten van oplossingen voor urgente bevindingen
- Maatregelen op maat

De testaanpak wordt geborgd in de organisatie.

Inhoud

Samenvatting	1
Aanleiding	3
Aanpak	4
Onderwerp van de IKT testen	5
Deelnemers	6
Functionaliteiten die nog niet gereed zijn om te testen	7
Algemene bevindingen	8
Bevindingen planketen	9
Bevindingen TR keten	10
Bevindingen VTH-keten	10
Status van geregistreerde meldingen	11
Overige bevindingen	16

Gebruikte afkortingen

AC-ICT – Advies Commissie ICT
BG – Bevoegd gezag(-en)
BOPA – Buitenplanse Omgevingsplan Activiteit
DROP – Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DSO-LV – Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening
DUTO – Duurzame Toegankelijkheid
GIO – Geografisch Informatie Object
IKT – Indringend Ketentesten
IWT – Inwerkingtreding (van de Omgevingswet)
STAM – Standaard Aanvragen en Meldingen
STOP – Standaard voor Officiële Publicaties
TAM – Tijdelijk Alternatieve Maatregel(-en)
TAM-IMRO – TAM o.b.v. Informatiemodel Ruimtelijke ordening
TPOD – Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten
TR – Toepasbare Regel(-s)
VTH – Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WCAG - Web Content Accessibility Guidelines

1. Aanleiding

Om zekerheid te verkrijgen over de werkbaarheid en beheersbaarheid van de DSO keten als geheel adviseerde het Adviescollege ICT-toetsing (AC-ICT) in februari 2022 dat de tot dan toe bestaande testaanpak op een aantal onderdelen moest worden versterkt. Volgens AC-ICT diende er meer aandacht te worden gegeven aan het indringend testen van de hele DSO-keten. Naar aanleiding van dit advies is een plan van aanpak opgesteld en op basis daarvan heeft het Opdrachtgevend Beraad Inwerkingtreding (OGB-IWT) op 13 april 2022 opdracht gegeven om te starten met het project Indringend Ketentesten (IKT).

De opdracht van IKT luidt als volgt:

1. Toets de benodigde functionaliteit voor IWT in de keten van de landelijke voorziening en decentrale software;
2. Rapporteer de bevindingen en borg dat deze in het reguliere proces worden belegd;
3. Adviseer over de prioriteit en het belang van de afhandeling van de gerapporteerde bevindingen.

Het IKT kent een gefaseerde aanpak:

- Fase 1: Try-out + 4 testweken tot 1 juli 2022: De eerste testfase richt zich op het indringend ketentesten van de afgesproken functionaliteit die minimaal vereist is voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2023. De testscope voor IKT is de minimale functionele set inwerkingtreding;
- Fase 2 *): doorlopende 2-wekelijkse cycli van testweken vanaf 1 juli tot half september 2022 (tot en met testweek 10). De tweede fase richt zich op het steeds indringender en meer in samenhang testen van de keten, het hertesten van opgeloste bevindingen en het testen van Tijdelijke Alternatieve Maatregelen;
- Vervolg: voortzetten van het indringend testen van de keten en borgen van testaanpak (gebruikersacceptatie, functionele acceptatie) in reguliere ontwikkel en beheerorganisatie DSO.

*) fase 2 zou aanvankelijk doorlopen tot eind oktober. Vanwege het verschijnen van de rapportage van de Adviescommissie ICT en het versturen van informatie naar de Eerste Kamer is fase 2 ingekort en is deze medio september al beëindigd. Gevolg is dat nog niet alle benodigde functionaliteit en niet alle planvormen zijn getest, enerzijds omdat daarvoor de tijd ontbrak, anderzijds omdat nog niet alle functionaliteit beschikbaar is.

Aanpak

De IKT-aanpak kent een aantal elementen:

- Testresultaten worden beoordeeld aan de hand van de functionele set (versie 1 juli);
- De testen worden uitgevoerd met de decentrale software bij en door bevoegd gezagen en met de software-releases van DSO-LV op de preproductie omgeving;
- Er zijn business scenario's uitgewerkt die in oplopende complexiteit beschrijven welke handelingen een testend bevoegd gezag moet kunnen uitvoeren;
- De focus wordt bepaald door de door de koepels geïdentificeerde risico's voor IWT;
- De precieze invulling van de test op basis van het business scenario wordt gedaan door het testend BG;
- Bevindingen en wensen (ook wel: wijzigingsverzoeken) worden geregistreerd en teruggelegd bij het behandelteam (binnen programma DSO, of softwareleverancier). Opvolging wordt gemonitord.
- De nadruk ligt op het testen en vastleggen van bevindingen. Het IKT-projectteam doet voor een deel de probleemanalyse, maar realiseert geen oplossingen.
- Van iedere week wordt een [testrapportage](#) gemaakt en gepubliceerd.

Met de overgang van Fase 1 naar Fase 2 verschuiven enkele accenten.

- Toevoegen van complexiteit (we proberen de randen van het stelsel op te zoeken) in procestesten gericht op de gehele keten. Waar nodig focussen we op deelketens;
- Niet ieder BG is al voorbereid om te testen; we hanteren entry criteria:
 - BG moet systeemtesten hebben afgerond;
 - BG beschikt over realistische content;
 - BG heeft al kennis en enige ervaring met DSO;
 - Heeft (bij testen van de planketen) al een eerste (deel-)plan gepubliceerd of (bij testen van de VTH-keten) al een STAM-bericht ontvangen.
- We testen interbestuurlijk, met representatieve samenwerkingsverbanden;
- We kunnen en zullen niet 'alles' testen: we richten ons op die processen en functionaliteiten waar we de belangrijkste risico's zien;
- Testen van Tijdelijk Alternatieve Maatregelen (indien gereed) heeft prioriteit.

Aanpak (2)

In de bijlage zijn per koepelorganisatie de belangrijkste resultaten opgenomen. Hierbij worden diverse invalshoeken gehanteerd:

- Belangrijkste bevindingen per stap in de functionele set;
- Welke functionaliteit en processen zijn getest;
- Welke functionaliteit en processen zijn niet getest;
- Welke risico's voor een bevoegd gezag worden onderkend.

Belangrijk is te realiseren dat de uit te voeren testen en de resultaten worden bepaald door:

1. De functionaliteit van de landelijke voorziening van DSO. Medio september was nog niet alle benodigde functionaliteit beschikbaar op de preproductieomgeving;
2. De functionaliteit van de decentrale software. We constateren dat een aantal softwareleveranciers, m.n. in de planketen, nog aan het ontwikkelen is en dat niet alle functionaliteit voor bevoegd gezagen beschikbaar was in fase 2;
3. De kennis en vaardigheden die bij bevoegd gezagen aanwezig is. Veel (alle) bevoegd gezagen zitten in een fase van leren, inregelen en oefenen. Dit beïnvloedt de uitvoering en diepgang van de testen.

Onderwerp van de IKT-testen

De testscope van het IKT bestaat uit de functionaliteiten en content waarvan afgesproken is dat deze per inwerkingtreding beschikbaar moet zijn. Er is gekeken naar de functionaliteiten die beschikbaar zijn op de preproductieomgeving of in de decentrale software. Getracht is een brede doorsnede van de decentrale softwarepakketten in de IKT-testen mee te nemen.

Daarnaast is een aantal Tijdelijke Alternatieve Maatregelen voorzien. De TAM-IMRO omgevingsplan is getest in fase 2.

Functionaliteit die wel in scope is, maar waarvan bekend is dat die 'known issues' bevat is niet getest. Het actuele [known issue overzicht](#) is te vinden op het ontwikkelaarsportaal van DSO-LV.

Niet in scope, want volgens afspraak niet door DSO-LV ondersteund bij IWT, zijn onderwerpen als participatie, voorontwerpen van omgevingsdocumenten, een aantal complexere mutatiescenario's, samenwerken aan plannen.

Ook niet in scope zijn onderwerpen die te maken hebben met beheer, performance, beschikbaarheid en andere non-functionals (zoals: DUTO, privacy, beveiliging, WCAG).

Deelnemers

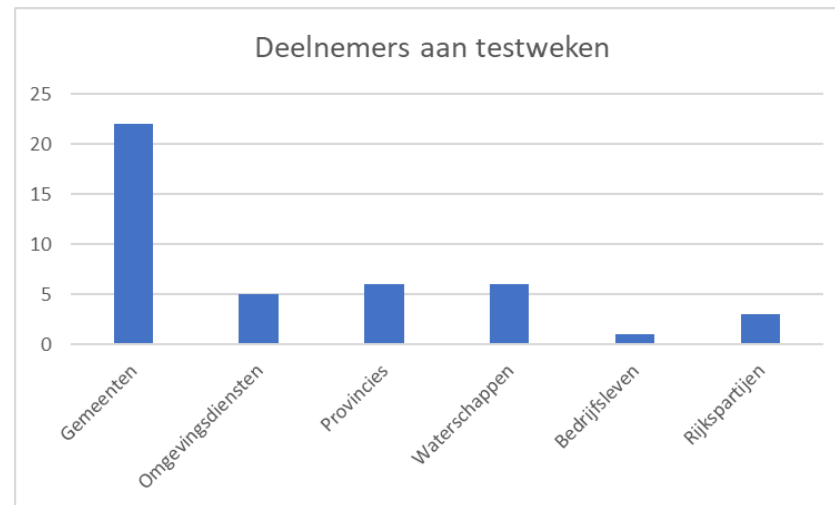
Testende bevoegd gezagen worden geselecteerd door de koepels. De nadruk ligt hierbij op de kwaliteit en niet zozeer op de kwantiteit. Waar mogelijk wordt gelet op representatieve combinaties van decentrale software.

Rijkspartijen oefenen veel met Try-outs, doen dit ook in samenwerking met andere overheden en hebben inmiddels ook aan enkele IKT-testen deelgenomen. Er zijn afspraken gemaakt over het beter verbinden van de Try-outs met de IKT-testen.

Bij de testen zijn ook geregeld andere partijen betrokken, zoals omgevingsdiensten of netbeheerders. Deze melden ook, net als de genoemde overheden, bevindingen of wijzigingsverzoeken tijdens de testperiode.

De figuur geeft een overzicht van bevoegd gezagen die in Fase 1 en Fase 2 hebben getest.

Softwareleveranciers nemen, uitzonderingen daargelaten, niet actief deel aan IKT. De decentrale software binnen het digitaal stelsel wordt getest met de bevoegd gezagen. Wel ontvangen leveranciers de testbevindingen. Of bevindingen worden opgelost communiceren de leveranciers direct met hun klanten.

Functionaliteiten die nog niet gereed zijn om te testen

Onderstaand overzicht bevat de functionaliteiten die nog niet beschikbaar zijn in de preproductieomgeving van DSO-LV of in de decentrale software, maar wel van belang zijn voor inwerkingtreding. Hierbij de kanttekening dat er wel verschillen kunnen zijn tussen de verschillende decentrale software leveranciers. In sommige gevallen zijn leveranciers afhankelijk van het opleveren van functionaliteit van DSO-LV, zoals de downloadfunctie. Tevens bevat het overzicht de TAMs die hoogstwaarschijnlijk nog gerealiseerd worden. Indien bekend is wanneer functionaliteit beschikbaar komt, is dit opgenomen.

1. DSO-LV	2. Decentrale software (plan, VTH, TR)	3. TAMs *)
Viewer Documenten op de kaart	Gebruik van de gerelateerde verzoeken API (VTH)	TAM projectbesluit (DROP/Sdu-route) (#2) (november)
Downloadservice (incl. GIO's en validatie t.b.v. Plan-plan) (vanaf half oktober)	Basismutaties en/of integrale tekstvervanging nog in ontwikkeling (planketen)	Gerelateerde verzoeken (#10) (vanaf half oktober)
Tijdreizen naar ontwerpregelingen en naar de toekomst (vanaf medio oktober)	Ondersteuning van het werkproces plansoftware (incl. bestuurlijke besluitvorming)	Instellen omgevingsoverleg (#12) (waarschijnlijk december)
Een definitieve oplossing voor het publiceren en tonen van bijlagen bij omgevingsdocumenten	Publiceren BOPA (Afwijkvergunning)	Publicatie omgevingsverordening (#22) (november)
	Ondersteuning van alle typen omgevingsdocumenten <ul style="list-style-type: none">- zoals projectbesluit en reactieve interventie- Meervoudige tijdelijk regelingdelen	TAM-IMRO voor provincies (#23) **) (vanaf eind oktober komen deze beschikbaar)
	Downloadservice / plan-plan (afhankelijk van oplevering DSO-LV)	

*) opgenomen zijn de TAMs die nu voorzien zijn en nog niet zijn gerealiseerd. Sommige TAMs hoeven niet persé bij IWT operationeel te zijn.
**) omgevingsverordening, projectbesluit, reactieve interventie, waarbij TAM-IMRO Omgevingsverordening de hoogste prioriteit voor IWT heeft.

Algemene bevindingen

- In het algemeen is ervaren dat de functionaliteit van DSO-LV, zoals die medio september beschikbaar was, functioneert, met uitzondering van de Viewer regels op de kaart en grote geometrieën in plannen. Nog enkele functionaliteiten (vorige pagina) zijn nog niet gereed voor test.
- In het algemeen is ervaren dat de beschikbare functionaliteit van de decentrale software functioneert. Decentrale software is voor een aantal functionaliteiten nog in ontwikkeling. Niet alle functionaliteiten waren gereed voor test (zie vorige pagina).
- Tevens zijn veel verbeterpunten en wensen geïdentificeerd. Een groot aantal gemelde verbeterpunten en wensen heeft betrekking op de werking, gebruiksvriendelijkheid en begrijpelijkheid van het Omgevingsloket en de Viewer regels op de kaart. De deelnemers aan IKT geven aan dat de gebruiksvriendelijkheid en begrijpelijkheid van het Omgevingsloket verbeterd moet worden. Het project IKT heeft geen oordeel over deze bevindingen
- Regelmatig zijn problemen ondervonden met de beschikbaarheid en performance van de DSO-LV. Dit wordt elders getest.
- Bevindingen, zeker die met een hogere prioriteit worden vlot door de ontwikkelteams van DSO-LV opgepakt en binnen het beheer- en ontwikkelproces opgelost. Bevindingen met een lage prioriteit komen op de backlogs van de teams en worden in het reguliere proces opgepakt.
- Een aantal meldingen blijkt na nadere analyse betrekking te hebben op de aangeboden of in DSO-LV vastgelegde content (rijksregels en bruidsschat) en niet op de functionaliteit. Zo ontbreken er nog vergunningchecks die voor de dienstverlening door de deelnemers aan IKT wel noodzakelijk worden gevonden.
- Voor nader inzicht in de bevindingen wordt verwezen naar de komende pagina's en de rapportages op de [website](#).

Bevindingen Planketen

- BG zijn met hun plansoftware in staat omgevingsdocumenten bekend te maken en te tonen in de Viewers van LVBB en DSO-LV. In dit proces worden nog fouten gemaakt door de gebruiker, of bugs gevonden in de plansoftware.
- Niet alle BG zijn met hun plansoftware in staat om wijzigingen door te voeren op omgevingsdocumenten.
- Bovenstaande punten zijn niet van toepassing op de rijkspartijen die nu nog documenten publiceren via het Serviceteam Rijk. Deze route is niet getest.
- Er zijn veel meldingen gedaan over de werking van de Viewer Regels op de kaart en de begrijpelijkheid en terugvindbaarheid van de planinformatie (Welke regels gelden op een locatie? De informatie zit er in, maar is niet voor alle gebruikers goed te begrijpen.). Zie ook pagina 15.
- De TAM-IMRO Omgevingsplan en de overbruggingsfunctie zijn getest. Zij werken technisch als tijdelijke oplossing voor gebieds-ontwikkeling. Er zijn wel bevindingen over de begrijpelijkheid van regels uit een IMRO-omgevingsplan in relatie tot regels uit bestemmingsplannen en regels uit het omgevingsplan (STOP/TP, bruidsschat). Oorzaak: de viewer van DSO-LV werkt anders dan ruimtelijke plannen.
- Andere TAM-IMRO oplossingen zijn nog niet beschikbaar.
- Voor- en nadelen van een IMRO-plan zijn geanalyseerd en BG moeten zich bewust zijn van de impact als zij later overstappen naar STOP/TPOD (exit strategie).
- Er zit een lange verwerkingstijd tussen het aanbieden van een plan en het volledig tonen in de viewer.
- Er is gevarieerd met content, waarbij zaken als tabellen, plaatjes, gebiedsgroepen, omgevingsnormen en andere 'complexere' content. Dit leverde geen blokkerende bevindingen op anders dan het bovengenoemde begrijpelijkheid in Regels op de Kaart.
- Tijdens de testen is een bevinding gemeld met het tonen van complexe gebieden in een plan (Natuur netwerk Nederland als onderdeel van een provinciale verordening): het tonen van het werkingsgebied duurde vele minuten. Dit is verholpen en wordt opnieuw getest.
- Geteste planinstrumenten: Omgevingsplan, omgevingsverordening, omgevingsvisie, waterschapsverordening en voorbereidingsbesluit. Andere instrumenten zijn nog niet getest.
- Bevindingen met hoge prioriteit:
 - De pons staat uit vanwege performance-issues;
 - Bijlagen in pdf zijn nu niet raadpleegbaar in de Viewer regels op de kaart;
 - Viewer regels op de kaart;
- Daarnaast is een urgente wens naar voren gekomen: bevoegd gezagen willen de status van hun plan in de keten kunnen volgen (Track/trace).

Bevindingen TR-keten

- Bevoegd gezagen kunnen met hun software vergunningchecks en formulieren publiceren.
- De kwaliteit van de vergunningchecks en de formulieren is afhankelijk van het BG dat de toepasbare regels opstelt.
- Volledige content is van belang voor de dienstverlening. Nu ontbreken nog vergunningchecks of formulieren (o.a. voor activiteiten in beperkingengebieden).
- Het opstellen en beheren van toepasbare regels zijn nog onvoldoende diepgaand getest door tijdsgebrek: doorwerking van planwijzigingen naar TR en samenhang tussen TR van verschillende BG incl. foutsituaties
- Instellen behandeldienst: werkt. Ook zijn er organisatorische workarounds beschikbaar via DSO-implementatie
- Bevindingen met hoge prioriteit:
 - Een aantal vergunningchecks ontbreekt. Dit leidt tot onvolledige informatie voor een initiatiefnemer en onvolledige aanvragen.

Bevindingen VTH keten

- De basis (ontvangen van verzoeken en *[samenwerken aan]* behandelen) werkt, mits een BG voldoende tijd heeft besteed aan implementatie en inregelen van de software.
- Een nog ontbrekende functionaliteit in de decentrale VTH-software is de gerelateerde verzoeken: het is nu niet inzichtelijk of er verzoeken bij andere BG zijn ingediend, die in samenhang behandeld moeten worden. Enkele softwareleveranciers geven aan dat deze functionaliteit medio vierde kwartaal 2022 beschikbaar komt. Er wordt een TAM/Workaround ontwikkeld.
- Testen leveren vele kleine bevindingen op. Deze betreffen voornamelijk de inrichting van decentrale software en koppelingen met de landelijke voorziening.
- De buitenplanse omgevingsplan activiteit (BOPA, of te wel afwijkvergunning) is tot nu toe met één gemeente getest. De BOPA vraagt om meer testen o.a. de manier van starten van BOPA in loket en raadpleegbaarheid van de gepubliceerde BOPA in regels op de kaart.
- Bevindingen met hoge prioriteit:
 - Er zijn veel bevindingen gemeld bij een aantal decentrale software leveranciers, meestal heeft dit betrekking op het tonen van de door DSO LV geleverde informatie.

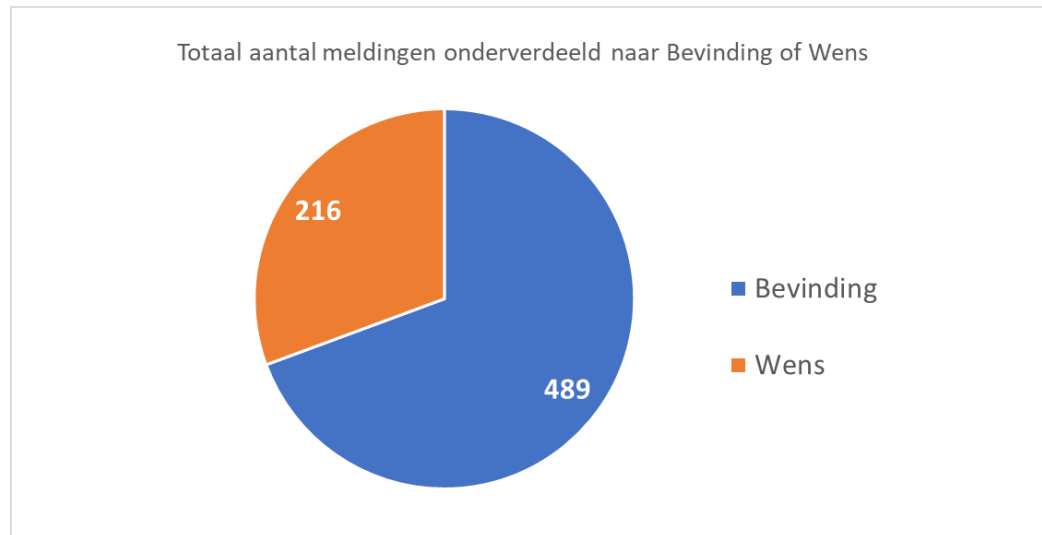

Status van geregistreerde meldingen (Fase 1 en Fase 2)

Een deel van de opdracht voor het IKT betreft:

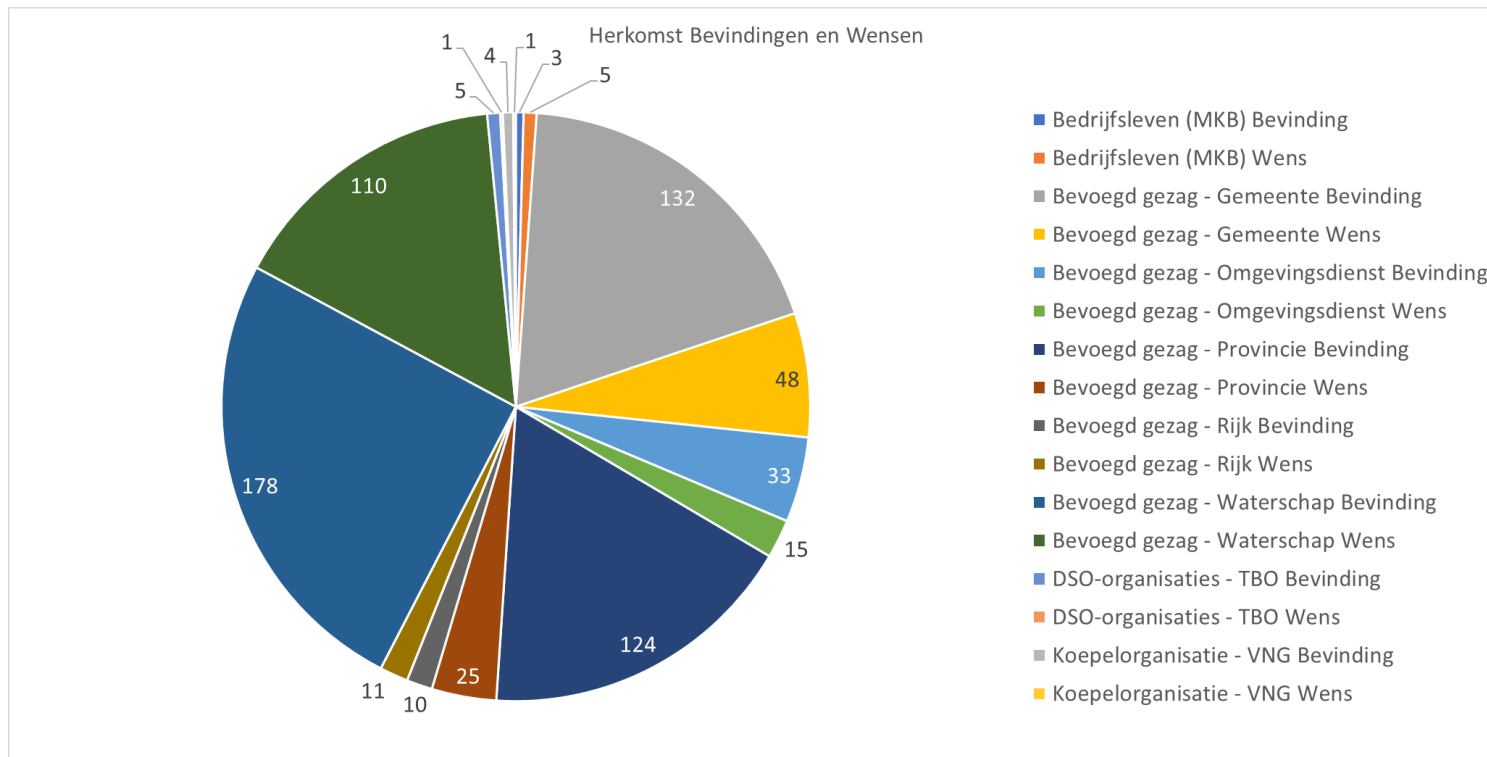
1. Rapporteer de bevindingen en *borg dat deze in het reguliere proces worden belegd*;
2. *Adviseer over de prioriteit en het belang van de afhandeling van de gerapporteerde bevindingen.*

Bijgevoegde figuren geven een beeld van de aard van de bevindingen, door wie ze zijn ingediend, de huidige status (op 20/9) en de processtappen in de keten waarop de bevindingen betrekking hebben. Er zijn heel weinig bevindingen vastgelegd van blokkerende aard voor alle gebruikers, deze zijn inmiddels afgehandeld. Bevindingen worden teruggelegd bij DSO-ontwikkelteams en/of softwareleveranciers.

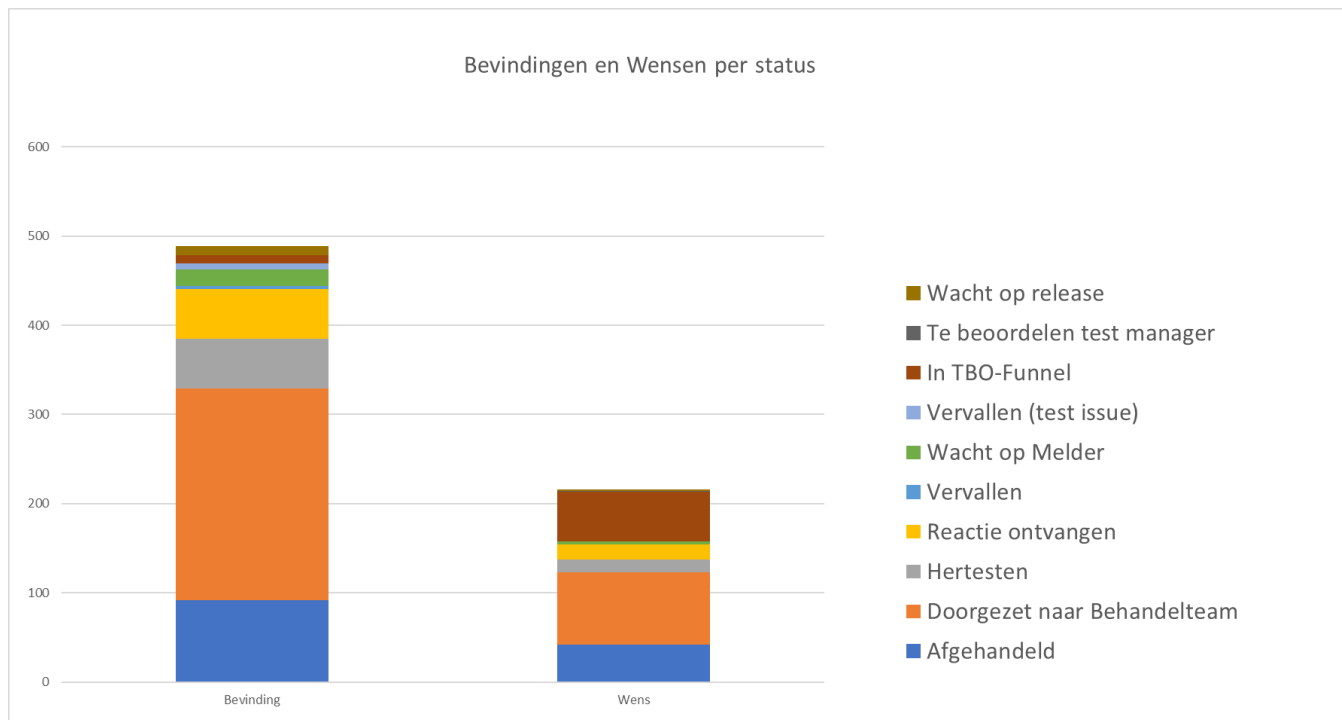

Herkomst bevindingen (n=489) en wensen (n=216)

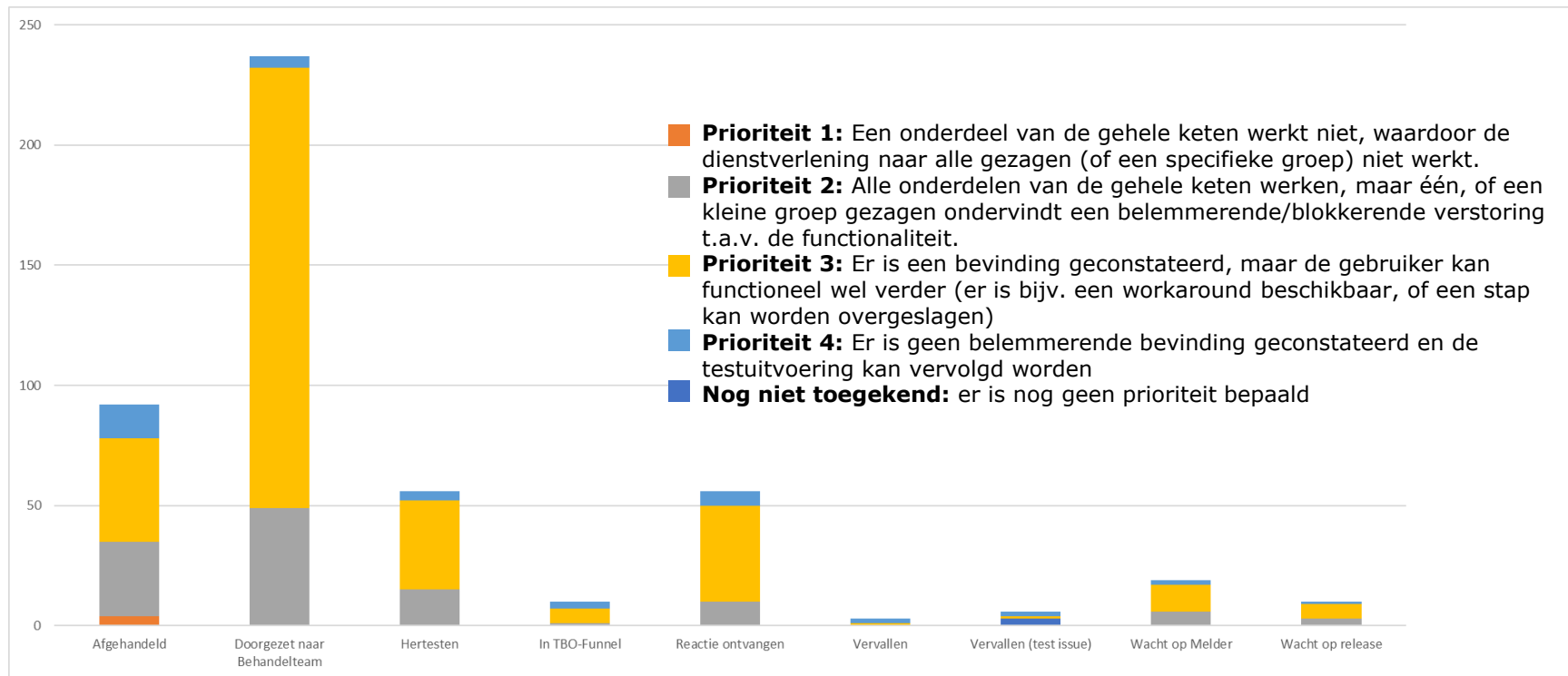

Status bevindingen (n=489) en wensen (n=216)

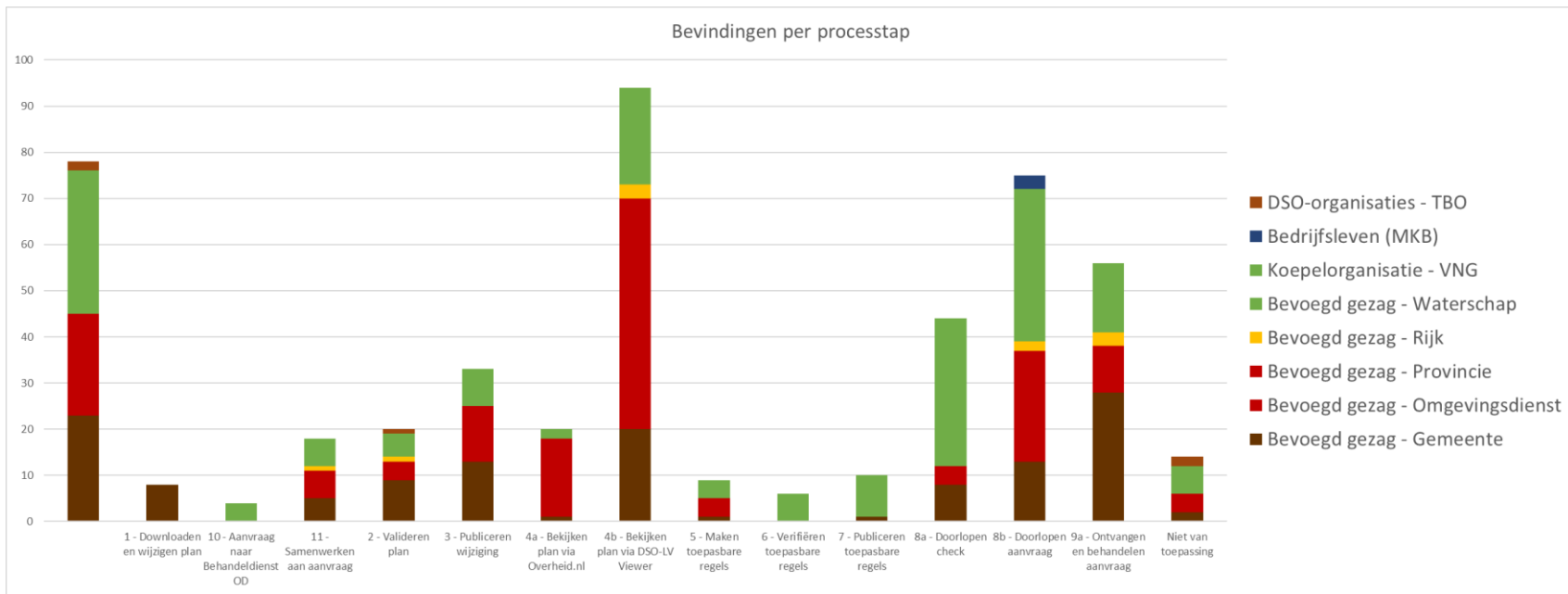
Status bevindingen per prioriteit (n=489)

Bevindingen per processtap (n=489)

Onderstaande grafiek toont bij welke stappen in het DSO-proces bevindingen zijn gemeld door de testende bevoegd gezagen. Er is één balk zonder processtap (links), dat komt omdat in het begin van IKT de bevindingen niet werden gekoppeld aan de processtappen. "Niet van toepassing" betekent dat er bevindingen zijn gemeld die niet direct op een processtap van toepassing waren.

Overige bevindingen

Door intensief met het testen bezig te zijn, worden ook ervaringen opgedaan die niet zozeer verband houden met de scope van het IKT. We willen deze toch graag benoemen:

[1] De uitvoering van de Omgevingswet is niet alleen afhankelijk van de juiste werking van de Landelijke voorziening en van de decentrale software, maar ook van de medewerkers bij bevoegd gezagen die ermee werken. Hun kennis en ervaring maakt dat content (zoals omgevingsplannen en toepasbare regels) goed wordt gemaakt en dat afhandeling van verzoeken effectief plaatsvindt. Tijdens het testen hebben we gemerkt dat er aanzienlijke kennisverschillen zijn tussen organisaties en mensen. Het effect is dat niet iedereen doordrongen is van de impact van de Omgevingswet op het eigen werk en werkprocessen. Dat leidt dan tot bijvoorbeeld onbedoelde content die in het stelsel terecht komt, of verkeerde verwachtingen over de werking van het stelsel.

[2] Performance en beschikbaarheid van de Landelijke Voorziening is geen onderdeel van de IKT testen. In de 10 testweken zijn regelmatig verstoringen geweest van de beschikbaarheid van de diverse componenten van DSO-LV die de testuitvoering belemmerden. De oorzaken zijn bij IKT niet altijd bekend. Een grote verstoring betrof een stroomstoring in een datacentrum. Over het algemeen zijn deze verstoringen snel opgelost waardoor de landelijke voorziening weer in zijn geheel beschikbaar was. Niet alle oorzaken zijn bij het IKT bekend.

Daarnaast is tijdens een IKT-test een bevinding gedaan met snelheid waarmee complexe, grote geometrieën in een omgevingsdocument. Dat is opgelost en inmiddels gereed voor hertesten.

[3] Het proces afhandelen meldingen (bevindingen en wensen) bij de behandelteams is niet inzichtelijk voor de indiener. Dat geldt zowel voor de behandeling van wensen en bevindingen voor DSO-LV als voor de decentrale software.